

**CZAS – PRZESTRZEŃ – EGZYSTENCJA
TOŻSAMOŚĆ W PODRÓŻY**

Szkice o literaturze

Barbara Zwolińska

**CZAS – PRZESTRZEŃ – EGZYSTENCJA
TOŻSAMOŚĆ W PODRÓŻY**

Szkice o literaturze

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2021

Recenzent
dr hab. Beata Morzyńska-Wrzosek, prof. UKW

Redaktor Wydawnictwa
Paweł Wielopolski

Projekt okładki i stron tytułowych
Filip Sendal

Na okładce wykorzystano zdjęcie autorstwa Nathana Dumlao
z zasobów Unsplash (na prawach wolnego dostępu – domena publiczna)

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków
Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego
i Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-164-2

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel.: 58 523 11 37; 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49

Spis treści

Wstęp	
Człowiek w podróży. Podróż jako stygmat ponowoczesnej egzystencji	7
Część I. Podróż przez historię: czas i przestrzeń	25
Pamięć historii i tożsamość Innego. Rosjanie oczyma węgierskiego patrycjusza Sándora Máraia	25
Pokłosie traktatu w Trianon	25
Mesjasz w Pałacu Sportu	28
Sándora Máraia widzenie Rosjan w eseistycznej powieści <i>Ziemia! Ziemia! Wspomnienia</i> oraz w <i>Dzienniku</i>	29
Pod urokiem rosyjskiego czarodzieja	41
Emigrant Sándor Márai czyta emigranta Josepha Conrada	50
Sándora Máraia widzenie miast (rekonesans)	65
Tożsamość w ruchu w przestrzeni Berlina i Budapesztu: <i>W podróży Sándora Máraia</i> oraz <i>Pamięć Pétera Nádas</i> a	78
Dwie podróże w cieniu śmierci w <i>Pasjach błędnierskich</i> Jarosława Iwaszkiewicza i w <i>Śmierci w starych dekoracjach</i> Tadeusza Różewicza	95
Romantyczna melancholia i dekadenski niepokój jako rys elitarnej odrębności bohaterów powieści Jarosława Iwaszkiewicza	117

Część II. Podróż w głąb siebie: erotyka – choroba – śmierć	141
„Pijany jestem moją miłością”. Wstyd przed związkiem homoerotycznym jako transgresja poznawcza (na podstawie listów Jarosława Iwaszkiewicza do Jerzego Błeszyńskiego)	141
Czułość i łzy. Podsumowanie	191
Złota szpilka z rubinem i nagrobne żonkile. Miłość Jarosława Iwaszkiewicza do Jerzego Błeszyńskiego w świetle <i>Dzienników 1956–1963</i>	194
„Wyrosłem jak olbrzymia pieczarka”. Utrata muzy i weny twórczej	232
Literackie warianty i sublimacje wstydu homoseksualnego (<i>Zygfryd, Nauczyciel, Przyjaciele, Czwarta symfonia, Mefisto-Walc</i>)	236
Głód miłości i pragnienie życia w twórczości Haliny Poświatowskiej. Poezja i proza jako narracja maladyzna (<i>Hymn bałwochwalczy – Tylko mnie pogłaszcz. Listy Ireneusza Morawskiego – Opowieść dla przyjaciela</i>)	245
Przy „wspólnym” stole z <i>Pałapką</i> Tadeusza Różewicza (z rzutem oka na <i>Odejsie Głodomora</i> i <i>Wyszedł z domu</i>)	310
Część III. Zerwane więzi: człowiek i zwierzę	327
Zerwane więzi: zwierzęta w klatkach cyrku i zoo (w wybranych utworach literatury polskiej)	327
Człowiek i zwierzę w <i>Prowadź swój pług przez kości umarłych</i> Olgi Tokarczuk – wyjście z klatki antropocenu?	354
Zakończenie	373
Bibliografia	377
Indeks	389